

MEMO

Van college B&W
Aan gemeenteraad
Datum 6 oktober 2020
Betreft Septembercirculaire 2020

Contactpersoon
 Cor van Vliet
T 078 - 770 4967
E C.van.Vliet@dordrecht.nl

Samenvatting

Op de korte termijn geeft de septembercirculaire enige financiële ruimte met name als gevolg van het bevriezen van de opschalingskorting en compensatie voor gemaakte kosten in verband met corona. Op de lange termijn is er sprake van een negatief effect, omdat Dordrecht een 'kleiner gedeelte' van het totale fonds ontvangt.

Inhoud memo

In dit memo wordt achtereenvolgens ingegaan op de volgende aspecten van de [Septembercirculaire 2020](#):

1. Accres (vrije ruimte).
2. 'Geormerkte' middelen.
3. Effect groeiagenda.
4. Lopende ontwikkelingen ten aanzien van gemeentefonds.

1. Accres (vrije ruimte)

Het accres zoals opgenomen in de septembercirculaire kent de volgende omvang:

Onderdeel	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal accres (vrij beschikbaar)	1.785	489	-936	-1.271	-1.062

(Bedragen x € 1.000)

In 2020 en 2021 is sprake van een plus met name als gevolg van het tijdelijk terugdraaien van de zogenaamde 'opschalingskorting' door het Rijk. Vanaf 2022 is er sprake van ongeveer een miljoen nadeel. Dit is het gevolg van toegenomen aantallen van diverse maatstaven op landelijk niveau, waar Dordrecht een relatief klein deel voor haar rekening neemt. Waardoor er een kleiner gedeelte van het gemeentefonds naar Dordrecht komt.

Een nadere toelichting hierop is terug te vinden onder bijlage 1.

Het effect in 2020 krijgt een plaats in de 2^e Verzamelwijziging en majeure afwijkingen 2020. Het effect vanaf 2021 is verwerkt in de Begroting 2021.

2. 'Geormerkte' middelen

Naast het accres worden er vanuit verschillende inhoudelijke perspectieven middelen toegevoegd aan het gemeentefonds (beleidsmaatregelen, decentralisatie uitkeringen, deelfonds sociaal domein). Hoewel dit algemene middelen betreft worden deze middelen beschikbaar gehouden ten behoeve van het inhoudelijke perspectief waarvoor de middelen zijn toegekend. Op een later moment kan alsnog worden geconstateerd dat specifieke inzet van middelen niet nodig is. In dat geval kunnen de middelen alsnog vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Onderdeel	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal 'geormerkte' middelen	3.480	2.497	2.469	2.546	2.469

(Bedragen x € 1.000)

Een nadere toelichting hierop is eveneens terug te vinden onder bijlage 1.

In 2020 zijn vanuit verschillende perspectieven aanvullende budgetten toegekend om de financieel negatieve effecten van corona te compenseren. Een eerste deel hiervan is opgenomen in de Bestuursrapportage 2020 (op basis van de '[junicirculaire](#)'). In de septembercirculaire zit de financiële doorvertaling van het merendeel van de resterende tegemoetkomingen. Zoals tegemoetkoming voor het niet kunnen innen van de eigen bijdrage voor het WMO-abonnementstarief, minder inkomsten vanuit precarioheffing en marktleges, kwijtschelding huur van culturele instellingen en kindernoodopvang voor ouders met cruciale beroepen.

In deze raadsinformatiebrief wordt niet nader ingegaan op de (eventuele) besteding van deze middelen. Dat vindt plaats via de reguliere raadsinformatiebrieven / voorstellen over corona.

3. Effect groeiagenda

In de Begroting 2019 is het effect van de groeiagenda opgenomen in de raming van het gemeentefonds. Bij elke raadsinformatiebrief over het gemeentefonds brengen wij de realisatie op deze stelpost in beeld. Hierbij maken we gebruik van de maatstaven *inwoners, woonruimten, woonruimten * bodemfactor woonkernen*. Deze maatstaven vertonen het volgende verloop:

Maatstaven	Bedragen x € 1.000									
	0-meting	mei-20	sep-20	verschil	2020	2021	2022	2023	2024	
Inwoners	118.426	118.654	119.284	630	165	168	168	167	167	
Woonruimten	55.415	56.420	56.432	12	1	1	1	1	1	
Woonruimten * bodemfactor woonkernen	72.620	73.910	73.808	-102	-8	-9	-9	-9	-9	
	Realisatie op stelpost:				158	160	160	159	159	

Bij deze maatstaven is het goed te beseffen dat het niet de actuele waarden van vandaag betreft. Het aantal inwoners (en woonruimten) betreft het geactualiseerde aantal per 1 januari 2020. Het aantal gerealiseerde woningen in 2020 (t/m 1 juli) bedraagt 257. In totaal maakt dat ten opzichte van 1 januari 2018 1.050 gerealiseerde woningen. Het aantal inwoners per 1 juli bedraagt 119.247.

De realisatie op de totale stelpost effect groeiambitie over de afgelopen periode is als volgt:

	Bedragen x € 1.000				
	2020	2021	2022	2023	2024
Begroot financieel effect groeiambitie (stelpost)*	759	1.287	1.914	2.640	2.640
Tot op heden gerealiseerd	-427	-434	-435	-434	-433
Opbrengst verlaagd in P&C producten (vanwege vertraging)	-300	-429	-627	-726	0
Restant stelpost Financiële effect groeiambitie	32	424	852	1.480	2.207

* Zoals in de Kadernota 2021 beschreven is financieel nog geen doorvertaling gegeven aan de groeiambitie vanaf 2024.

Om het bedrag in 2021 te realiseren moeten er ten opzichte van de gerealiseerde woningen op 1 juli (1.050) nog 250 woningen worden toegevoegd in 2020.

4. Lopende ontwikkelingen ten aanzien van gemeentefonds

Het gemeentefonds is momenteel vanuit verschillende perspectieven in beweging, of gaat bewegen, denk hierbij aan:

- corona;
- herverdeling gemeentefonds;
- Beschermd Wonen;
- uitstel invoering nieuw woonplaatsbeginsel Voogdij / 18+;
- nieuw kabinet.

Ten opzichte van de toelichting zoals opgenomen bij de [meicirculaire 2020](#) zijn slechts beperkt nieuwe ontwikkelingen te melden. Nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van bovenstaande onderwerpen leest u hieronder:

Corona

Om medeoverheden tegemoet te komen in de financiële gevolgen van de coronacrisis heeft het Rijk met de medeoverheden (VNG, IPO, UvW) afspraken gemaakt over reële compensatie van gedeerde inkomsten en extra uitgaven. In augustus jl. is tot een aanvullend compensatiepakket besloten. Over dit aanvullend pakket is de Tweede Kamer geïnformeerd in de [brief van 31 augustus 2020](#). De septembercirculaire bevat informatie over het financiële effect voor individuele gemeenten van de maatregelen die via het gemeentefonds lopen.

Naast deze compensatie is reeds op enkele onderwerpen aanvullende compensatie toegezegd voor wat betreft 2020. Zicht op eventuele compensatie vanaf 2021 is er nog niet.

Herijking verdeling gemeentefonds

De onderzoeken om met ingang van 2022 te komen tot een nieuwe verdeling voor het gemeentefonds zijn afgerond. Op basis van de onderzoeksuitkomsten en het bestuurlijk gesprek zullen de fondsbeheerders naar verwachting dit najaar een voorstel voor de nieuwe verdeling ter consultatie voorleggen aan de VNG en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Op dat moment zullen ook de onderzoeksrapporten worden [gepubliceerd](#). Na weging van de adviezen van de VNG en ROB zullen de fondsbeheerders de Tweede Kamer per brief informeren over het definitieve verdeelvoorstel. Dat zal naar verwachting in december plaatsvinden.

Welke effecten dit heeft voor Dordrecht is nog niet bekend, maar de effecten kunnen materieel zijn (positief, danwel negatief). Voor steden is de verwachting dat dit eerder positief dan negatief zal zijn.

Nieuwe regeerperiode

Net zoals bij een gemeente kan het Rijk haar begroting elk jaar aanpassen. Toch zie je grote veranderingen met name ontstaan bij een nieuwe regeerperiode. Het huidige kabinet regelt bepaalde zaken voor het restant van de huidige regeerperiode, maar laat ook onderwerpen liggen. De effectiviteit van de bestuurlijke lobby over de algehele financiële positie van gemeenten zal pas na de vorming van een nieuw kabinet definitief duidelijk worden. Een niet uitputtend lijstje waar op rijksniveau besluiten op genomen moeten worden betreft:

- systematiek trap-op, trap-af;
- structurele verhoging budget jeugdhulp;
- al dan niet bevrozen / terugdraaien opschalingskorting;
- eventuele compensatie voor het abonnementstarief / kosten WMO;
- interbestuurlijke financiële verhoudingen / in relatie tot belastingstelsel;
- (nieuw) Interbestuurlijk programma.

Eventuele besluiten op bovengenoemde dossiers zullen de uitkering van het gemeentefonds positief, danwel negatief gaan beïnvloeden. Hoe is op dit moment nog niet te voorspellen / in te schatten.

Bijlage 1: Mutaties gemeentefonds

(Bedragen x € 1.000)

Onderdeel	2020	2021	2022	2023	2024
<i>Accres en volume ontwikkeling</i>					
Volume ontwikkeling	543	655	677	675	671
Volume ontwikkeling groeiambitie	158	160	160	159	159
Accres ontwikkeling	1.219		-1.484	-1.888	-1.753
<i>Beleidsmaatregelen (vrij inzetbaar)</i>					
Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten Jeugdhulp		-52			
Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten WMO 2015		-135			
Jeugdhulp			-150		
Handhaving energielabel C kantoren	3				
Gezond in de stad	1	1	1		
Waterschapsverkiezingen	19	19	19	-58	19
Totaal accres bruto	1.943	649	-776	-1.112	-903
Invulling stelpost groeiambitie	-158	-160	-160	-159	-159
Totaal accres netto (vrij beschikbaar)	1.785	489	-936	-1.271	-1.062
<i>Tegemoetkoming Coronamaatregelen</i>					
Extra kostenverkiezingen 2021	197				
Noodopvang kinderen van ouders met cruciale beroepen	143				
Tegemoetkoming precario, markt en evenementenbelasting	166				
WMO tegemoetkoming eigen bijdrage abonnementstarief	146				
Buurt- en dorpshuizen	142				
Vrijwilligersorganisaties	50				
Toezicht en handhaving	335				
Lokale culturele voorzieningen	483				
<i>Beleidsmaatregelen / Decentralisatie uitkeringen</i>					
Waterschapsverkiezingen				77	
Maatschappelijke opvang	-10	-8	-8	-8	-8
Pilot veranderopgave inburgering	28				
Vrouwenopvang	1.087	1.087	1.087	1.087	1.087
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten		41	41	41	41
Laaggeletterdheid		132			
<i>Deelfonds sociaal domein</i>					
Integratie-uitkering beschermd wonen		1.244	1.348	1.348	1.348
Integratie-uitkering participatie	711				
Totaal (geoormerkt)	3.480	2.497	2.469	2.546	2.469

TOELICHTING

Vrij beschikbaar

Volume ontwikkeling (inclusief groeiambitie)

De volume ontwikkeling is het gevolg van aangepaste maatstaven. Per eenheid binnen elke maatstaf ontvangt de gemeente een bedrag. Tientallen maatstaven zijn aangepast per saldo resulteert er hierdoor een stijging van het toegekende bedrag.

Accres ontwikkeling

Het accres vertoont een tegenovergestelde beweging. De totale omvang van het gemeentefonds is structureel niet verhoogd. Om de stijging van het volume effect te kunnen bekostigen wordt de uitkeringsfactor naar beneden bijgesteld. Dit resulteert in

een lagere uitkering (wanneer je maatstaven met minder dan het gemiddelde zijn gestegen). Dit effect doet zich in Dordrecht voor.

Dit zit vooral in het gegeven dat het Rijk in haar cijfers een stijging van de hoeveelheid mensen in de bijstand opneemt. Gezien de coronacrisis is deze verwachting reëel. In Dordrecht rekenen we (vanuit voorzichtigheid) op basis van het aantal zoals dat momenteel bekend is. Wanneer de stijging van mensen in de bijstand naar de toekomst zich inderdaad voordoet, dan zal het gemeentefonds vanuit dat perspectief in Dordrecht ook gaan stijgen.

In 2020 en 2021 zijn er wel positieve ontwikkelingen. Hier liggen een tweetal redenen aan ten grondslag. Allereerst het bevriezen van de 'opschalingskorting' in 2020 (€ 70 miljoen) en 2021 (€ 160 miljoen). In 2020 is er daarnaast ook nog sprake van een uitbetaling van "de ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds" (€ 96,5 miljoen).

Diverse beleidsmaatregelen (vrij inzetbaar / ten laste van saldo)

Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten (jeugdhulp / WMO 2015)

Ten aanzien van de uitvoeringskosten van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) voor de PGB-trekkingsrechten is voor 2021 overeengekomen om op basis van de conceptbegroting 2021 een bedrag van € 24,26 miljoen uit de algemene uitkering te nemen.

Jeugdhulp

Het kabinet is gemeenten eerder voor de periode 2019 tot en met 2021 tegemoetgekomen met extra budget om te compenseren voor de extra groei in de jeugdzorg in combinatie met afspraken om de transitie- en transformatiedoelen van de decentralisatie van de jeugdhulp te realiseren (totaal € 1 miljard). Deze periode wordt verlengd door eenmalig aanvullend € 300 miljoen beschikbaar te stellen voor het jaar 2022, omdat het kabinet begrijpt dat gemeenten graag tijdig helderheid willen hebben over de middelen voor de jeugdzorg vanaf 2022.

Daarnaast wordt door onderzoeksbureau AEF nu onderzoek gedaan naar of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel extra middelen nodig hebben bij een doelmatige en doeltreffende uitvoering van de Jeugdwet. De resultaten van dit onderzoek worden eind dit jaar verwacht en dienen als inbreng voor de komende kabinetsformatie.

In de Dordtse begroting gaan we er reeds vanuit dat deze middelen structureel beschikbaar komen. Ten opzichte van het nu toegekende bedrag in 2022 en de raming ontstaat er een negatief verschil, dat verwerken we nu ten laste van het accres.

Waterschapsverkiezingen

Op basis van het uitgevoerde onderzoek bij de waterschapsverkiezingen 2019 hebben de VNG en de Unie van Waterschappen (UvW) overeenstemming bereikt over een vergoeding voor de waterschapsverkiezingen 2023. Het betreft een jaarlijkse structurele vergoeding, waar de verkiezingen 1x per vier jaar worden georganiseerd. De jaarlijkse middelen laten we daarom vrijvallen ten gunste van het accres. In het jaar van verkiezingen ramen we een budget voor de organisatie van de verkiezingen gelijk aan 4x het toegekende jaarbedrag.

Van bruto naar netto

Vanaf de [Begroting 2019](#) is een inschatting gemaakt van de stijging van het gemeentefonds als gevolg van de groeiambitie. Deze inschatting is ook omgezet in een begrotingswijziging. Op het moment dat deze groei vervolgens daadwerkelijk wordt gerealiseerd is deze niet meer volledig vrij besteedbaar, omdat eerder een gedeelte van de opbrengst is geraamd. Met behulp van deze mutaties wordt de bruto wijziging omgezet in de netto wijziging.

Geoormerkt

Tegemoetkoming coronamaatregelen

Algemeen

In de reguliere [raadsinformatiebrief](#) over corona d.d. 15 september 2020 bent u geïnformeerd over het zogenaamde 3^e *Steun- en herstelpakket* van het Rijk. Voor zover deze maatregelen een direct effect hebben op het gemeentefonds hebben deze een plaats gekregen in de septembercirculaire.

Met het 3^e Steun- en herstelpakket geeft het Rijk verdere invulling (voor wat betreft 2020) aan de toezegging dat gemeenten worden gecompenseerd voor de kosten van corona. Met uitzondering van de middelen die zijn toegekend voor het "corona-proof" organiseren van de landelijke verkiezingen in het voorjaar van 2021, zijn dit grotendeels tegemoetkomingen voor maatregelen die reeds eerder in het jaar genomen zijn.

Bij de Bestuursrapportage 2020 hebben we u inzicht gegeven in zowel lagere inkomsten / toegenomen kosten als de toegekende rijksmiddelen rondom corona. Dat zullen we bij de jaarrekening 2020 opnieuw doen. Een eventueel resterend saldo van toegekende rijksmiddelen zal onderdeel zijn van het jaarrekeningresultaat 2020. Dit resultaat wordt zoals gebruikelijk toegevoegd (dan wel onttrokken) aan de Algemene Reserve. De algemene reserve dient als weerstandsvermogen voor onder andere het risico dat corona in 2021 met zich meebrengt.

Extra kosten verkiezingen 2021

Het kabinet stelt middelen beschikbaar om gemeenten te compenseren voor de extra kosten bij de Tweede Kamerverkiezing 2021 als gevolg van de corona-maatregelen. De extra kosten hangen onder meer samen met aanvullende kosten voor de inrichting van stemlokalen, voor het mogelijk moeten huren van alternatieve locaties die in de coronacrisis beter geschikt zijn om als stemlokaal in te richten, voor toegankelijkheid van die locaties en voor de aanvullende werkzaamheden die gemeenten moeten doen ter voorbereiding van de verkiezingen. De middelen zullen moeten worden overgeheveld naar 2021.

Noodopvang kinderen van ouders met cruciale beroepen

Voor kinderen van wie één of beide ouders werken in een cruciaal beroep of vitale sector, werd voor de periode medio maart tot 1 juli gratis noodopvang aangeboden. De (gratis) noodopvang gedurende werkdagen eindigde eerder per 8 juni. Gemeenten hebben deze noodopvang, in overleg met kinderopvangorganisaties en scholen, gecoördineerd. Voor deze periode heeft het kabinet in totaal € 23 miljoen in 2020 beschikbaar gesteld ter compensatie van de kosten van deze opvang.

Tegemoetkoming precario, markt en evenementenbelasting

Door de coronamaatregelen waren er in de periode van 1 maart tot 1 juni geen terrassen opgesteld en zijn er geen markten en evenementen geweest. Gemeenten zijn daardoor geconfronteerd met een terugval van inkomsten uit terrasprecario en uit markt- en evenementenleges. Het kabinet heeft besloten de gemeenten voor de periode van 1 maart 2020 tot en met 1 juni 2020 voor dit doel te compenseren.

WMO tegemoetkoming eigen bijdrage abonnementstarief

Het kabinet heeft besloten de eigen bijdrage voor de Wmo (excl. beschermd wonen en opvang) vrij te stellen voor de maanden april en mei 2020. Aanleiding hiervoor was het feit dat als gevolg van de coronacrisis een substantieel deel van de zorg en ondersteuning in de Wmo niet (volledig) kon worden geleverd. Vanwege een onevenredige uitvoeringslast voor gemeenten en aanbieders rond het tijdelijk opschorten van de eigen bijdrage is besloten om Wmo-cliënten in genoemde maanden vrij te stellen van de eigen

bijdrage. Gemeenten ontvangen een bedrag van € 18 miljoen als compensatie voor de inkomstenderving die hierdoor optreedt.

Buurt- en dorpshuizen

Het kabinet stelt middelen beschikbaar om gemeenten te compenseren voor de extra uitgaven voor de dorps- en buurthuizen als gevolg van de coronamaatregelen.

Vrijwilligersorganisaties

Het kabinet stelt middelen beschikbaar om lokale vrijwilligersorganisaties, zoals de scouting en speeltuinen, te compenseren voor schade als gevolg van de coronamaatregelen.

Toezicht en handhaving

Het kabinet stelt middelen beschikbaar om gemeenten te compenseren voor de extra toezicht- en handhavingskosten als gevolg van de coronamaatregelen, denk aan de extra inzet van boa's en de extra verkeersmaatregelen.

Lokale culturele voorzieningen

Eerder heeft het kabinet de gemeenten, voor de periode van medio maart tot en met 1 juni 2020, € 60 miljoen verstrekt voor de borging van de lokale en regionale culturele infrastructuur

Deze organisaties missen onder andere inkomsten uit kaartverkoop en horeca, terwijl de vaste lasten zoals huisvesting en beveiliging doorlopen. Het kabinet stelt aan gemeenten nogmaals € 60 miljoen beschikbaar voor de periode van 1 juni tot en met 31 december 2020.

Beleidsmaatregelen / Decentralisatie-uitkeringen

Pilot veranderingopgave inburgering

Binnen het pilotprogramma Veranderingopgave Inburgering loopt ook in Dordrecht een pilot. De maatregelen met betrekking tot de aanpak van het coronavirus hebben gevolgen voor de uitvoering van deze pilot, die de gemeenten niet volgens planning kunnen realiseren. Om die reden wordt de pilotperiode eenmalig met zes maanden verlengd, zodat gemeenten gestimuleerd worden om de pilotactiviteiten goed af te ronden. Hiervoor wordt voor de laatste keer een financiële tegemoetkoming gedaan van € 28.000.

Vrouwenopvang

Vanuit verschillende perspectieven zijn middelen toegevoegd aan de decentralisatie uitkering. Allereerst zijn in deze circulaire structurele middelen toegevoegd voor de versterking van Veilig Thuis (€ 38,6 miljoen). Voor acute crisissituaties in de vrouwenopvang en voor het aanpakken van door- en uitstroomproblematiek is structureel € 14 miljoen toegevoegd. Tenslotte zijn de maatstaven die de verdeling bepalen geactualiseerd.

Versterking omgevingsveiligheidsdiensten

Gemeenten ontvangen jaarlijks in het kader van cluster 4 van de meerjaren agenda omgevingsveiligheid 2021-2024 een bedrag van in totaal € 3,83 miljoen. De middelen zijn bedoeld voor lokale versterking omgevingsveiligheid. Dit geeft gemeenten de ruimte om te komen tot lokale prioriteiten bij de uitvoering van omgevingsveiligheidsbeleid. Op die wijze wordt omgevingsveiligheid goed lokaal ingebed.

Laaggeletterdheid

In de septembercirculaire 2019 zijn voor de periode 2020 – 2024 middelen beschikbaar gesteld voor de meerjarige aanpak van laaggeletterdheid. In deze circulaire zijn actuele maatstafgegevens voor de verdeling van 2021 beschikbaar gekomen en verwerkt.

Deelfonds sociaal domein

Integratie-uitkering beschermd wonen

De omvang van de integratie uitkering Beschermd wonen stijgt vanwege de volume-indexatie voor het jaar 2021.

Integratie-uitkering participatie

De omvang van de integratie-uitkering Participatie wijzigt door aanvullende compensatie voor het opvangen van de exploitatietekorten van de Sociale Werkbedrijven (€ 50 miljoen) en door de toevoeging van de middelen van de decentralisatie-uitkering Bonus beschut werken € 26 miljoen). Dit is de laatste uitbetaling van de bonus omdat de bonusregeling liep tot en met 2019 met een laatste uitbetaling in 2020.